

LİZBON SONRASI NATO

Savunmanın modernizasyonu, kriz yönetiminin güçlendirilmesi ve ortaklıkların genişletilmesi

Yüzünü batıya, Amerika kıtasına dönmüş olan Avrupalı sahil şehri Lizbon transatlantik geleneğini bünyesinde barındırıyor. Bu nedenle Lizbon, 19-20 Kasım 2010'da yapılan NATO zirvesi için ideal bir yerdi. Zirve, yeni güvenlik tehditlerinin tanımlanması, bu tehditlerle baş etmek için neler yapılması gerektiği konusunda alınacak kararlar, ve yeni ortaklıkların geliştirilmesi konusuna odaklanmıştı. Özet olarak, NATO, tüm portföyünü gözden geçirerek İttifak'ın temelini oluşturan ilkelerin güvenliği açısından önemini değerlendirdi. Lizbon'daki bu çalışmalar yeni bir Stratejik Kavram'ın benimsenmesiyle son buldu: Aktif Katılım, Modern Savunma.”

Yeni Stratejik Kavram NATO'nun gelecek on yıldaki politik ve askeri önceliklerine rehberlik edecek. Kavram, İttifak'ın üyelerini her türlü tehditten koruyabilecek ve en zorlu krizleri dahi yönetebilecek yeteneğe sahip olması gerektiğini belirtir. Bunu yapabilmek için İttifak, savunma ve caydırıcılık yeteneklerini geliştirmekte, kriz yönetimine daha bütünsel bir yaklaşım benimsemekte, NATO'nun bir krizin tüm aşamalarında yer almasını planlamakta, ve güvenliğe, bireysel ülkeler veya uluslararası örgütlerle olsun, daha fazla etkileşim kazandıracak işbirlikçi bir yaklaşım geliştirmek üzerinde odaklanmaktadır.

Afganistan İttifak için önceliğini korumaktadır. Lizbon zirvesinde, NATO liderleri Afganistan'ın kendi güvenliğini kendisinin sağlamasına giden geçiş döneminin 2011 baharında başlayacağını açıkladılar. Liderler, ayrıca, devir teslim için şartlar uygun olduğu takdirde, 2014 yılı sonunu tüm iller ve eyaletleri kapsayacak sorumlulukların Afgan hükümetine devir tarihi olarak belirlediler. NATO ve Afganistan, İttifak ve Afganistan arasındaki işbirliğinin kalıcı olması amacıyla uzun vadeli bir ortaklık anlaşması da imzaladılar.

Lizbon zirvesinde atılan diğer bir önemli adım da NATO'nun tüm Avrupa toplumlarını, topraklarını ve kuvvetlerini koruyabilecek bir füze savunması yeteneği geliştirme kararıydı. NATO liderleri, NATO ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi kapsamında, Rusya'yı gelecekteki füze savunması konusunda işbirliğini görüşmeye davet ettiler.

Müttefikler, ayrıca, NATO'nun savunma ve caydırıcılık konumunu gözden geçirmeye devam etmeye; siber savunma yeteneklerini güçlendirmeye; Mart 2011'de

yapılacak Savunma Bakanları toplantısına kadar savunma yeteneklerinin ve yeni Stratejik Kavramın askeri uygulamalarının daha da geliştirilmesi için yeni bir siyasi yönerge geliştirmeye; ve BM Güvenlik Konseyinin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili 1325 sayılı kararı doğrultusunda bir Eylem Planı uygulamaya karar verdiler.

Liderler, ayrıca, NATO'nun çok çeşitli araçlar ile uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri, sivil uzmanlar ve askeri aktörler arasındaki etkileşimi bir araya getiren kapsamlı bir kriz yönetimine katkılarını gözden geçirmeye devam etmeye karar verdiler. Bu yaklaşımın temeli İttifak'ın silahların kontrolü, silahsızlanma ve nükleer silahların yayılmasını önleme konularındaki süregelen girişimleridir, zira Stratejik Kavram'da belirtildiği gibi, "NATO güvenliğini mümkün olduğu kadar az sayıda kuvvetlerle sağlama yolları aramaktadır". NATO liderleri bir yandan mevcut ortakları ile olan işbirliğini güçlendirmeye çalışırken bir yandan da ilgili diğer ülkeler ve örgütlerle de ortaklıklar geliştirmeye karar verdiler.

Bu nedenle zirvenin birçok uluslararası liderler ve örgütleri bir araya getirmesi doğaldı. Zirveye katılanlar arasında İttifak Devlet ve Hükümet Başkanları, Rusya Federasyonu Başkanı Dimitry Medvedev, Afganistan Devlet Başkanı Hamid Karzai, 21 ISAF ortak ülkesinin her biri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-moon, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonunun başkanları, ve Japonya ve Dünya Bankasının temsilcileri de bulunuyordu.

İttifak'ın daha esnek, verimli ve etkili olabilmesi için NATO kendi içindeki reformunu da sürdürmeyi

taahhüt etti. Liderler, Genel Sekreter ve Konseyden reform sürecinin gecikmeden hızlandırılmasını, NATO ajanslarının takviye edilmesini, ve NATO'nun Komuta Yapısının daha etkili, öğrenmeye açık, ve daha makul bir mali portresi olacak şekilde şekillendirilmesini rica ettiler.

Son olarak, Müttefikler, NATO operasyonları ve misyonlarında görev yapan ve Müttefik ülkeler ve ortak ülkelerden gelen 143,000'den fazla kadın ve erkeğe profesyonelce çalışmaları, görevlerine bağlılıkları ve cesaretlerinden ötürü duydukları şükran duygularını ifade etiler. Müttefikler eski muhripleri desteklemeye ve en iyi uygulamaları paylaşmaya söz verdiler.

Güvenlik ortamı değişirken İttifak benzersiz bir özgürlük, barış, güvenlik ve paylaşılan değerler toplumu olma niteliğini sürdürmelidir. Bu amaç doğrultusunda, liderler NATO'nun Stratejik Kavram'ında tanımlanan üç temel görevle – toplu savunma, kriz yönetimi ve işbirliğine dayalı güvenlik - ilgili performansını güçlendirmeye yönelik bir dizi önlemler aldılar.

Toplu savunma

NATO'nun en önemli görevi üye ülkelerinin topraklarını ve toplumlarını savunmaktır. Lizbon zirvesinden önce liderler bu amacı gerçekleştirmek için ne tür bir savunma ve caydırıcılık gerektiği sorusu üzerinde uzun uzun düşündüler.

Bu soruya şu cevabı verdiler: “NATO caydırıcılık unsurunu “dengele bir nükleer ve konvansiyonel

yetenekler karışımı” ile sürdürmeye devam edecektir. Nükleer silahların kullanılmasını gerektirecek bir durum “oldukça uzaktır” ve NATO hiçbir ülkeyi “düşmanı olarak görmez.”. “NATO bir yandan geleneksel toplu savunma görevini yerine getirirken bir yandan da yeni tehditlere karşı savunma ve caydırıcılık yeteneğini modernize edecektir.” Kabul edilen önlemler arasında El Yapımı Patlayıcılara karşı Eylem Planı, Stratejik ve Taktik Hava İkmal, ve Katmanlı Harekat Alanı Balistik Füze Savunması gibi kritik yeteneklerin tanımlanması ve sağlanmasının yanı sıra siber saldırılar ve terörist saldırılardan korunmaya yönelik güçlendirilmiş önlemler bulunuyordu. İttifak liderleri nükleer silahlar ve diğer kitle imha silahları ve bunları atma vasıtalarının yayılmasını önleyecek adımlar atılmasını istediler. Özetle, İttifak liderleri değişen güvenlik ortamını dikkate alan bir Savunma ve Caydırıcılık Konumu İncelemesi başlatacaklarını açıkladılar.

Kriz yönetimi

Yeni Stratejik Kavram'da da altı çizildiği gibi, NATO sınırlarının dışında gelişecek çatışmalar ve krizler İttifak güvenliği için doğrudan bir tehdit oluşturabilir ve alan dışı konuşlandırmaları gerekli kılabilir. Alan dışı konuşlandırmalar Müttefiklere çatışma ve krizlerde sadece askeri yolların yeterli olmadığını göstermiştir. Bu nedenle NATO artık istikrar sağlama ve yeniden yapılandırma çabaları dahil, kriz yönetimine karşı daha bütünsel bir yaklaşım benimsemiştir.

NATO'nun kriz bölgelerindeki yerel halka eğitim verme yeteneğinin geliştirilmesi, daha mütevazı bir kriz yönetim yeteneği, ve tüm kriz yelpazesi içinde

entegre sivil-askeri planlamanın geliştirilmesini gibi geniş çaplı önlemler dizisi düşünülmektedir. Bu araçlar, “bir krizin tüm aşamalarında –kriz öncesinde, kriz sırasında ve sonrasında – İttifak ile daha yakından çalışma olanağı verilecek olan uluslararası aktörler ve NATO ortaklarıyla işbirliğini derinleştirme çabalarıyla birleştirilecektir.

İşbirliğine dayalı güvenlik

Sınırlar ötesi konuların ele alınması ve ileriye taşınmasının tek yolunun aynı zihniyetteki ortaklar ve uluslararası örgütlerle güvenlik işbirliğine girmek olduğunun bilincinde olan NATO liderleri, ortaklığa yeni bir boyut kazandırarak daha esnek ve açık hale getirmeye karar verdiler.

NATO, silahların kontrolü, silahsızlanma ve nükleer silahların yayılmasını önleme çabalarını desteklemenin yanı sıra ortakların NATO faaliyetlerindeki katılımını arttıracak bir dizi somut önlemler geliştirmektedir. Bu önlemler arasında ortaklarla siyasi diyalogu yoğunlaştırmak, dünya üzerinde yeni ortaklarla ilişkilere girmek, işbirliğine dayalı tüm faaliyetleri ve tatbikatları ortaklara açmak amacıyla NATO'nun ortaklık araçlarını şekillendirmek de bulunmaktadır. Bunlara paralel olarak, Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi, Akdeniz Diyalogu ve İstanbul İşbirliği Girişimi üyeleri, dünya üzerindeki ortaklar ve özellikle Rusya Federasyonu ile yürütülen çalışmalar daha da geliştirilecektir. NATO-Rusya Konseyi Lizbon Zirvesinde Müttefikler ve Rusya Federasyonu arasında gerçek bir stratejik ortaklığa giden yolu açtı; terörizm uyuşturucu ve korsanlıkla

mücadele dahil, müştereken ele alınacak olan birçok önemli ve ortak çıkarları tanımlayan 21. Yüzyıl Ortak Güvenlik Sorunları Müşterek İncelemesini onayladı. NATO ve Rusya ayrıca, gelecekteki füze savunması işbirliğini görüşmeye ve müşterek bir balistik füze değerlendirmesi konusundaki diyalogun sürdürülmesine karar verdiler. Zirvede Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği ile daha fazla işbirliği yapılmasına karar verildi. Müttefik liderler “NATO-AB stratejik ortaklığını iyileştirme azminde olduklarını” vurguladılar, ve NATO Genel Sekreterini AB Yüksek Temsilcisi ile çalışmaya devam etmesi için teşvik ettiler.

Son olarak, NATO'nun kapıları İttifak'ın değerlerini paylaşan ve üyeliğin getireceği sorumlulukları üstlenmeye hazır ve bu yeteneğe sahip tüm Avrupa demokrasilerine, özellikle eski Yugoslavya ülkelerine açıktır. Makedonya Cumhuriyeti'nin* ismi konusunda karşılıklı bir çözüme ulaşmalarından sonra bu iki ülkeyi davet etme kararlarını teyit ettiler.

NATO'nun reformu

NATO'nun temel görevleri olan toplu savunma, kriz yönetimi ve işbirliğine dayalı güvenlik, İttifak'ın sürekli bir reform içinde olmasını gerektirmektedir. Mali kısıntıların yaşandığı bir çağda askeri bütçe kısıntıları, İttifak'ın yeteneklerinden fedakarlık etmeksizin daha azla daha çok şey yapmasını gerektirmektedir. NATO liderleri Lizbon'da, NATO Komuta Yapısı, NATO Ajansları, Kapsamlı Kaynak Yönetimi Reformu ve NATO Genel Karargahı reformu dahil, iddialı bir reform önlemleri paketi hazırladılar. Liderler Konsey

karar mekanizmasına gerektiği anda ve bilgilendirici önerilerde bulunabilecek bir örgüt yapısı yolunda kaydedilen ilerlemeleri memnuniyetle karşıladılar.

Diğer önlemlerin yanı sıra, Müttefikler daha etkili, maliyet etkin, ve operasyonlarda daha kolay konuşlandırılabilir bir NATO Komuta yapısı için yeni bir çerçeve üzerinde anlaştılar. Yeni yapı, askeri karargah sayısında önemli bir azalma ve insan gücünde % 35'lik bir tasarruf getirmektedir, ki bu da en az 5,000 iş pozisyonu demektir. Yeni Komuta Yapısı üzerinde nihai karar (coğrafi kapsama alanı dahil) 2011 yılında alınacaktır. Kaynak reformu daha geniş değişim çabalarını destekleyecektir. Liderler ayrıca, NATO ajanslarının üç grup altında toplanmasına karar verdiler.

Geleceğe doğru

İttifak liderleri 11 Eylül terörist saldırılarından beri güvenlik ortamının değiştiğinin bilincindedirler. Lizbon Zirvesi, İttifak'ın yeni tehditleri ele almak ve NATO'nun kendisi için biçtiği iddialı görevlerde başarılı olabilmesi için yeni ilişkiler geliştirme niyeti ve azmini yansıtmaktadır.

* Türkiye 'eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'ni anayasal adıyla Makedonya Cumhuriyeti olarak tanımaktadır.

NATO Public Diplomacy Division
1110 Brussels
Belgium
natodoc@hq.nato.int
www.nato.int